

Felsorolhatatlan mindaz, ami reánk vár a jövőben. Mindenekelőtt hinnünk kell Isten segítségében, gondviselésében, hinnünk kell embertársunkban és önmagunkban, "felfelé" tekintésünkben meg nem feledkezni a kanti kategorikus imperativusról, miszerint: "Cselekedj úgy, hogy az emberben nem eszközt, hanem célt lássál."

Hitünket és cselekedetünket hassa át a kettős szeretet, ez alkossa az életet jelképező "élet-keresztet" mindennapi tevékenységünkben és imádságunkban. Képesek vagyunk hinni és cselekedni, mert "Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?" És "Karod erős, szíved emelkedett,/ Végtelen a tér, mely munkára hív." Ámen.

LŐRINCZI KÁROLY

LEGYETEK TÖKÉLETESEK!

Imóz 1,28; Mt 5,48

Két nagy próféta: Mózes és Jézus szavait idézem. Mózes első könyve, első fejezetének 28. versében ezt olvassuk: "És ezt mondta nekik Isten: "Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet. Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és a földön mozgó minden élőlényen!" Ha elgondolkozunk e parancs felett, rájövünk arra, hogy valami hiányzik innen. Mondhatnám így is: itt csupán az ember jogai, kiváltságai vannak felsorolva. Hol vannak kötelességei? Ezeket találjuk meg Jézusnál, aki minden kötelességünket egyetlen szóba sűríti bele: "Tökéletesség." "Ti tehát legyetek tökéletesek, mint ahogy mennyei Atyátok tökéletes!"

Két parancs az ember részére. Mennyire tartotta be az elsőt, hogy ti. - szaporodjék, töltsse be a földet és uralkodjék minden más teremtményen? - Szaporodott, betöltötte a földet - minden földrészen, tenyérnyi szigeten is jelen van. Uralkodni is próbál az ég és a föld elemi erőin, állatain és növényein. Sőt: egyeduralkodóként viselkedik. Értelmi képessége - e többlet által, amivel Isten csak őt áldotta meg minden teremtmények közül - valóban uralkodik minden teremtménytársa felett. Pedig az uralkodás jézusi értelemben csak Istent illeti meg. Az ember, mint testvér kellene viselkedjék más teremtményekkel, s magával a Földdel úgy, mint otthonával: szeresse, ápolja, védelmezze, gondját viselje, tisztán és épen őrizze meg önmaga és az utána jövő nemzedékek számára. Hogy az ember ennek megfelelően viselkedjék, hogy jó gazdája legyen a Földnek s a Föld minden más lényének, mely érte van, az ő javát szolgálja, számára teremtett Isten által, ahhoz szükséges a jézusi parancs teljesítése: Legyetek tökéletesek! Legyetek nemeslelkűek, jók, igazak. Nyilvánvaló, hogy az ember fentemlített kötelezettsége embertársa iránt még inkább érvényes. Nem az egymáson való uralkodás, nem az egymásellenesség, még nem is

a békés egymás mellett élés, hanem az egymásért élés jelenti az ember tökéletesedésének irányát.

Itt jutunk el alapigénk magvához: A tökéletességre törekvő keresztény ember, Jézus megfogalmazása szerint: az Isten fia, Isten gyermeke, aki sohase ellensége, nem is közömbös szemlélője, hanem segítőtársa, testvére az ő embertársának.

Nem vagyunk tökéletesek, de törekednünk kell arra. A felnőtt ember elsősorban önmaga kell elvégezze ezt az önformáló munkát, éppen az önmagábanézés, elmélkedés és imádság által. Gyermekeinket pedig - a jövő nemzedéket - a család, a társadalom és az egyház hivatott istenarcúvá, mindinkább tökéletesedő emberré formálni. A családban az édesapa, édesanya, nagyszülők, nagyobb testvérek, s keresztény hagyomány szerint a kereszt-szülők kell neveljék a gyermekeket. A társadalom részéről: óvoda, iskola s a különböző művészetekre hárul a felelősség. Az egyházak szintén részt vállaltak és kívánnak vállalni a gyermekek nevelésében. Ezért létesítették az évszázadok rendjén - az államot is megelőzve, az iskolákat és árvaházakat. Az unitárius oktatás és nevelés főfeladatának tekinti a valláserkölcsei nevelést. Istent és embert szerető, tisztelő és megbecsülő gyermek és ifjú formálása az unitárius valláserkölcsei nevelés célja. Alaptétele a jézusi tanítás: Egy Istenünk, egy közös, teremtő Atyánk van; testvérei vagyunk egymásnak mi emberek, sőt testvérek vagyunk minden más teremtménnyel is. Ezért szent kötelességünk védeni, óvni a Földön élő növény és állatvilágot, s azt a környezetet, amely életfeltétele az embernek és minden élőnek. A Földön létező élet is egységes, egymástól függ létük. Egy láncszem se eshetik ki ebből az egyetemes élettrendszerből. Bármely láncszem kiesése az ember pusztulásához vezetne. Ezért kell óvjuk és nem uraljuk a teremtett világot. A darwinizmus másfél százada immár, hogy hirdeti a természetes kiválasztódást és a létért való harcot, mint a fajok és fajták tökéletesítő módját. Eszerint a természetben kíméletlen harc folyik: az erős elnyomja, megsemmisíti a gyengét, így erősödnek, válnak mind tökéletesebbé a különböző állat- és növényfajok. Az erőtlent egyed elpusztul. Ugyanezt az elméletet lehet alkalmazni a növényvilágra is: a nagy fa irgalmatlanul elnyomja a kicsit, elveszi előle az életet jelentő napsugarat. Ez mind igaz. De az is igaz, hogy az erdő fái egymást oltalmazzák a nagy viharokban, s az elefántok is kört alkotva, kicsinyeiket középre helyezve, oltalmazzák veszélyek esetén. Isten gondviseléséről beszél ez is a természet életében.

A természetes kiválasztódásnak, az egymás ellen folytatott, létért való küzdelemnek nincs helye az emberi társadalomban. Mit teszünk hát mi, emberek önmagunk, emberi fajunk tökéletesítése érdekében? Vannak és voltak áltudósok, akik hirdették egyik vagy másik emberfaj felsőbbrendűségét. Voltak és vannak emberek, akik jogosnak tartották és tartják az emberi társadalomban is a létért folytatott küzdelemben a kíméletlen harcot az egyének és népek között. Az ilyen felfogás ellenkezik a jézusi tanítással, a keresztény erkölccsel. Ember az embernek nem volna szabad, hogy farkasa legyen sohase. Ha farkasmódra viselkedik az ember, akkor ő is farkas és nem ember, nem istengyermeke jézusi értelemben.

Ezeket az eszméket a keresztény egyház, kisebb-nagyobb buktatókkal, már közel 2000 éve hirdeti. Milyen eredménnyel? Mondhatnók azt is, hogy kevés eredménnyel. Hiszen ma is van bőven rossz és gyarló ember. De ha figyelembe vesszük, hogy a kereszténység létezése óta annyi és annyi rossz, emberhez méltatlan társadalmi rendszer, annyi és annyi helytelen értékítélet szűnt meg, lett mássá, hogy a rabszolgatartástól eljutottunk az emberi jogok hangoztatásáig - be kell lássá bárki is, az egyház nem hiába hirdette az Isten-és emberszeretetet jézusi tanítását. A keresztény életszemlélet feltétlen előbbre vitte az emberiséget a tökéletesedés útján.

Az ember fejlődése, tökéletesedése beletartozik Isten gondviselő munkájába. Ha botladozva, ha kitérőkkel is, ez a folyamat feltartóztatlanul halad előre.

Szabó Dezső író édesanyjáról írja a következőket: "Az örök gyermek abszolút hitével hitte, hogy a tisztaság, a jóság, a becsület, őszinteség, hősiesség, szájalom és önfeláldozás, nemcsak lelki szépségek, hanem a gyakorlati világ elpusztíthatatlan érvényesülési eszközei. Hogy a gonosz, a becsstelen csak múló sikereket érhet el, de már itt a gyakorlati világban, a mindennap szükséges események kényszere folytán eljut büntetéséhez, mert az az embervilág gravitációja, hogy a rossz bűnhődjék. És hogy a jó, a tiszta ember előbb-utóbb érvényesül, mert ez nemcsak isteni rend, hanem a földi emberközösség egyetlen higiéniája. És a jó minden szenvedése csak biztosítéka eljövendő győzelmének." Természetesen Isten gondviselésének éppen mi vagyunk a legfontosabb eszközei, mi kell tegyünk a tökéletesedő emberért a legtöbbet. Mert még van mit tenni.

Budapest ostromának idején írta, az óvóhelynek kijelölt pincében ugyancsak Szabó Dezső: "Az ember meghalt; ezután csak vadállat vagy gép lesz az eltorzult Isten képmása." Mert: "Az ember a legpimaszabb, a legkegyetlenebb, a legvadabb étvágyú minden állatok közt."

Azóta sokat változott a világ, de keveset az ember. Mert különösen itt és most, valóban nagyon vadétvágyúvá lett ismét az ember. Az országunkban is több mint 40 éven át uralkodott materialista életszemlélet nagyon anyagi-mádóvá, istentagadóvá tette az emberek egy komoly részét. Gondolok azokra az új urakra, akik nem is olyan régen még fő elvtársak voltak, a terror, az elnyomás, a népnézés emberei. Többnyire ezekből kerültek ki az újkapitalisták. Mit várhatunk tőlük? A Szabó Dezső szerinti legfőbb emberi erény, a szájalom a gyengébb, a szegényebb iránt, ezeknél ismeretlen. Ez a lelki károsodás jóformán mindenkit érintett. Sok a tennivaló. Jézus szavaival élve: Sok az aratnivaló, de vajon vannak-e aratók? Ha valaki be akar állni az aratók sorába, az embert nevelni próbálkozók sorába, ne feledje, a munkát saját magán kell kezdje. Hogyan is lehetne jó nevelő a nevetlen ember? És ne feledje a vallásos ember se: Nem elég templomba járni, nem elég gépiesen imádkozni. Be kell vonulni olykor a belső szobába is, s ott magunkbaszállva, szemtől-szemben Istennel, adni számot szívünk és lelkünk minőségéről.

Milyen egyszerűen mondja a zsidó rabbi tanítványainak: "Ha majd Isten színe elé kerülök, nem fogja tőlem számon kérni: miért nem voltál olyan, mint Mózes? De azt kérdezni fogja tőlem: Miért nem voltál olyan, amilyen le-

hettél volna?" Tőlünk pedig, keresztény emberektől, bizonyosan nem fogja azt kérdezni, miért nem voltál olyan, mint Jézus, de azt megkérdezheti és számonkérheti, hogy miért nem igyekeztél a tökéletesedés útján előbbre jutni? Hiszen annyi drága lelki értékkel áldottalak meg téged. Miért, hogy a létező folytatott küzdelemben, a kenyérért folytatott csatában nem találtál kellő időt arra, hogy magadba szállj, magadba nézz, Istennel beszélj, Jézus tanítását forgasd elmédben, s valamit emberségedért is tégy, hogy az emberi társadalom általad is előbbre léphessen a Jézus által megjövendölt világ: az Istenország felé!

A tökéletesebb embert megformálni, s általa a világot előbbre vinni, sokféle elmélet született. Én, mint egyházam szolgája, hirdetem, hogy ebben az emberformáló, az embert erkölcsi lényé nevelő munkában a vallásnak, a kereszténységnek, s benne unitárius vallásunknak - fontos szerepe van. Jól mondotta valaki: A jövő század vagy vallásos lesz, vagy egyáltalán nem lesz. És jól mondotta valaki azt is: "Jézus nélkül készíthetők jobb gépek, gyorsabb autók és repülőgépek; Jézus nélkül keringhetnek többlépcsős rakéták a világűrben, és tengeralattjárók átmehetnek a jég alatt az északi sarkon; de Jézus nélkül a technika és civilizáció minden vívmányával sem építhető fel olyan világ, melyben emberhez méltóan lehet élni."

Kétségtelen, hogy az ember koronája, legnagyobb kincse az értelem. Ez azonban nem azt jelenti, hogy amit az emberi értelem alkot, az mindig jó. Az emberi értelem amennyi jót alkotott, legalább annyi rosszat is. Az értelemmel megáldott embert jóvá kell tenni, hogy értelem mindig csak jót termeljen és sohase gonoszt.

Ezt a nevelőmunkát igyekeznek végezni a gyermekek körében az unitárius vallás-erkölcsi nevelés iskolában és templomban. Felhívjuk a szülők figyelmét arra, hogy városokon képtelenek a lelkészek minden iskolához, minden unitárius gyermekhez eljutni. Ha el tudjuk vinni gyermekeinket mindennap az óvodába és iskolába, vigyük el hetente egyszer vallásóra is. Ma már nem ismeretlen az istentisztelettel egy időben a gyülekezeti teremben folyó vallásóra. Ez a nagyon fontos feladat mind az egyház, mind pedig a család részéről megoldható.

A vallás-erkölcsi nevelést végezni, gyermekeinket unitárius, vallásos szellemben nevelni, érdemes. Ki az a szülő, aki ne örülne a szófogadó, érzelmeiben művelt lelkű, jó gyermeknek? Aki nem bánatot, hanem örömet szerez ebben a sokak számára oly kevés örömmel megáldott életben? A vallás-erkölcsi nevelést végezni, végsőfokon, nemcsak érdemes, de egyenesen létszükséglet. Nemcsak egyházunk, de népünk és társadalmunk egyszerű léte függ ettől. Zárjuk hát szívünkbe a jézusi felhívást: "Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes." Neveljük gyermekeinket, neveljük önmagunkat az emberiség javára, az embert teremtő Isten örök dicsőségére. Ámen.

WALKER-RIGGS JUDITH

A VÉGTELEN SZELLEM*

Mt 5,14-16

Néhány héttel ezelőtt a Glasgow-i Egyetem templomának gondozója elcsodálkozott azon, hogy turista csoportok figyelik a templomablakból besűrűdő világosságot. Láta, hogy a bal oldali ablakpárkánynál egy kis csoport ember áll és ezt mondják: "Igen, ez az! Ez a tökéletes világosság! Amit látunk, az az igazi világosság!"

A középső ablakpárkánynál egy másik csoport állt, amelynek tagjai így érveltek: "Ne légy ostoba. A világosság elég szép ugyan, de csak itt valóságos fény. Hogyan tévesztheted össze az itt látott világosságot az igazi világossággal?!"

Egész idő alatt a templomon kívül az igazi világosság hömpölygött sugározva, amelynek látását elfedték az épület falai.

Időközben, a jobb oldali ablakpárkányhoz sereglett csoport tagjai ezt hangoztatták: "Ti mindnyájan tévedtek, az igazi világosságot nem mindenki tudja észrevenni, de mégis vannak olyanok, akik észreveszik." A templom homályában a templomgondozó egy másik kis csoportot vett észre; szemben álltak a fallal és ezt mondta közülük valaki: "Látjátok, én mondtam nektek: Itt nem valami világosságról van szó, hanem valami olyan dologról, amely a világosságot próbálja érzékelteni." És egész idő alatt a templomon kívül az igazi világosság hömpölygött sugározva, amelynek látását elfedték az épület falai.

Lehetséges, hogy testünk, tapasztalataink, kultúránk, neveltetésünk, személyiségünk hasonlít az egyetemi templomban történetekhez. Vallásos életünkben ezek által pillantjuk meg azt a világosságot, amelyet akarva-akaratlanul magunkkal hordozunk egy életen keresztül. De vajon az említettek nem korlátoznak-e abban, hogy csak egy ablakból figyeljünk a világosság felé, ahelyett, hogy több ablakra is figyeltünk volna? Vajon mindezek nem akadályoztak meg abban, hogy a sugározva továbbhőmpölygő világosságot észrevegyük?

A vallásos meggyőződések különbözősége nem ott kezdődött-e, amikor valaki meglátta a világosságot és lelkesedéssel másokat is maga köré hívott, hogy ők is láthassák ugyanazt a világosságot? Milyen sajnálatos, hogy a követők egy része csupán csak az ablakra nézett, csak önmagukat látták, ahelyett, hogy tovább néztek volna a fény felé.

Tény az, hogy a keresztény felekezetek egy része ma is csak "egy ablakra szegezi tekintetét", és nem veszi észre a más ablakokból besűrűdő világos-

* Elhangzott az Angol Unitárius Egyház főtanácsi istentiszteletén, 1996. március 31-én, Glasgow-ban; fordította: dr. Rezi Elek.